

Biblioteket: kunskap och gemenskap som inte kostar något

Berättelse

En plats för alla

I Sverige är folkbiblioteket en av de mest öppna platser som finns. Hit kan vem som helst gå in, sätta sig ner och läsa en tidning eller en bok, helt utan att betala. Du kan också låna böcker och ta med dem hem, och även det är gratis. Biblioteket är inte en affär och inte en klubb för vissa. Det är en plats som är till för alla som bor i landet, oavsett ålder, bakgrund eller hur mycket pengar man har. För många som är nya i Sverige blir biblioteket därför en av de första platserna där man känner sig välkommen.

Det är gratis – och det är bestämt i lag

Att låna böcker på folkbiblioteket är avgiftsfritt, alltså gratis för dig som lånar. Det gäller både tryckta böcker av papper och digitala böcker, så kallade e-böcker, som du kan läsa i en dator, en surfplatta eller en telefon. Att biblioteken ska finnas och vara öppna för alla är faktiskt bestämt i en lag. Sverige har en bibliotekslag som började gälla den 1 januari 2014. Den säger tydligt att alla i landet ska ha tillgång till bibliotek. Det är kommunerna som har ansvaret, och varje kommun ska ha minst ett folkbibliotek.

Lagen tänker särskilt på vissa grupper

Bibliotekslagen nöjer sig inte med att säga att biblioteken är till för alla. Den lyfter också fram några grupper som biblioteken ska tänka extra på: barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska. För dig som håller på att lära dig svenska är detta särskilt viktigt. Biblioteken ska nämligen erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, på andra språk än svenska och på lättläst svenska. Det betyder att du ofta kan hitta böcker på ditt eget språk samtidigt som du övar svenska med hjälp av enkla, lättlästa texter.

Mer än bara böcker

Ett modernt bibliotek är mycket mer än hyllor med böcker. På många bibliotek finns gratis internet och wifi, datorer som man kan använda och lugna platser där man kan sitta och studera. På en del bibliotek ordnas dessutom språkcafé, där man träffas för att prata svenska, eller läxhjälp för barn och ungdomar. Det är dock viktigt att veta att utbudet inte ser likadant ut överallt. Exakt vilka tjänster som erbjuds varierar mellan olika kommuner och bibliotek, så det är bra att fråga personalen vad just ditt bibliotek har. På flera bibliotek finns också så kallat meröppet. Det innebär att man kan komma in och låna även under tider då ingen personal är på plats, ofta med hjälp av sitt lånekort och en personlig kod. Öppettiderna och reglerna för meröppet skiljer sig åt mellan kommunerna.

Många använder sitt bibliotek

Biblioteken är populära, och statistiken visar det tydligt. Enligt Sveriges officiella biblioteksstatistik för år 2024, som Kungliga biblioteket publicerade i maj 2025, gjordes fler än 49 miljoner fysiska besök på folkbiblioteken under året. Samtidigt lånades omkring 53 miljoner böcker och andra saker ut, och ungefär 24 procent av befolkningen lånade något minst en gång. Det är värt att komma ihåg att sådana siffror gäller ett visst år och räknas fram på nytt varje år, så de ändras med tiden. Men oavsett exakta siffror visar de att biblioteket fortfarande är en levande och viktig del av samhället. Det är en plats där kunskap, kultur och gemenskap finns nära – och där det inte kostar något att vara med.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
folkbibliotek	ett bibliotek som är öppet och gratis för alla
avgiftsfri	gratis; något man inte behöver betala för
tryckt	gjord på papper, t.ex. en vanlig bok
e-bok	en digital bok som man läser i en dator, surfplatta eller telefon
bibliotekslag	den lag som bestämmer hur biblioteken ska fungera
tillgång	att kunna använda eller komma åt något
ansvar	att ha hand om något och se till att det fungerar
funktionsnedsättning	när kroppen eller sinnet fungerar så att vissa saker blir svårare
nationell minoritet	en folkgrupp som länge har funnits i landet och har särskilda rättigheter
modersmål	det första språk man lär sig som barn
lättläst	skrivet på ett enkelt sätt så att det är lätt att läsa
utbud	allt som erbjuds eller finns att välja på
meröppet	när man kan låna även utan personal, ofta med lånekort och kod

Läsförståelsefrågor

1. Vad menar texten när den säger att biblioteket är “en plats för alla”?
 1. Att bara de som bott länge i Sverige får gå dit.
 2. Att vem som helst får gå in och använda biblioteket, oavsett bakgrund eller pengar.
 3. Att man måste vara medlem i en klubb.
2. Vad kostar det att låna böcker på folkbiblioteket?
 1. Det är gratis.
 2. Det kostar lite varje gång.
 3. Det är gratis bara för barn.
3. Vad säger texten om bibliotekslagen?
 1. Den togs bort år 2014.
 2. Den började gälla 2014 och säger att alla ska ha tillgång till bibliotek.
 3. Den gäller bara i Stockholm.
4. Vad betyder ordet “utbud” i texten?
 1. Allt som erbjuds eller finns att välja på.
 2. Priset på en bok.
 3. En person som arbetar på biblioteket.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Varje kommun ska ha minst ett folkbibliotek.
 2. Alla bibliotek i Sverige har språkcafé och läxhjälp.
 3. Lagen lyfter särskilt fram personer med ett annat modersmål än svenska.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Man kan låna både tryckta böcker och e-böcker.
 2. Meröppet betyder att man kan låna även när det inte finns personal på plats.
 3. Biblioteken är öppna dygnet runt i hela Sverige.
7. Förklara med egna ord varför biblioteket kan vara särskilt bra för någon som nyss har kommit till Sverige.
8. Texten skriver “på en del bibliotek” och “varierar mellan olika kommuner”. Vad vill texten visa med sådana ord, och varför är det klokt att skriva så?
9. Varför kan man säga att det är en rättighet, och inte bara en tjänst, att använda biblioteket? Svara med stöd i texten.
10. Texten påminner om att statistiksiffrorna gäller ett visst år och ändras med tiden. Varför är det viktigt att tänka på det när man läser siffror?

11. Varför tror du att Sverige har valt att göra det gratis att låna böcker? Vad kan samhället vinna på det?
12. Förklara skillnaden mellan ett bibliotek och en bokaffär, så som texten beskriver biblioteket.

Diskussionsfrågor

- Hur fungerar bibliotek i landet du kommer ifrån? Är de gratis, vem får använda dem och vad kan man göra där?
- Texten säger att biblioteket är mer än böcker, till exempel internet, studieplatser, språkcafé och läxhjälp. Vilken av dessa tjänster skulle vara mest värdefull för dig, och varför?
- Bibliotekslagen lyfter särskilt fram bland annat barn, personer med funktionsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska. Varför tror du att lagen nämner just dessa grupper?
- Vissa menar att allt på biblioteket borde vara gratis även i framtiden, andra undrar vem som ska betala för det. Vad tycker du, och varför?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om vad biblioteket skulle kunna betyda för dig i ditt nya liv i Sverige. Vad skulle du vilja låna, lära dig eller göra där, och vem skulle du kanske ta med dig?